

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«28» серпня 2023 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКПП 1.2.3 ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

**Освітньо-професійна
програма**

Публічне управління та адміністрування

Спеціальність

281 Публічне управління та адміністрування

Факультет

Навчально-науковий інститут управління

2023 – 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи сталого розвитку суспільства» для здобувачів вищої освіти ОПП «Публічне управління та адміністрування» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (галузь знань – 28 «Публічне управління та адміністрування»).

Розробник: Бражко Олена Вадимівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування ННУ МДУ.

© Бражко О.В., 2023

© Маріупольський державний університет, 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування	Обов'язкова з циклу дисциплін професійної підготовки	
Семестрових модулів – 1	ОПП «Публічне управління та адміністрування» <u>281 Публічне управління та адміністрування</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Реферати, презентації		Семестр	
Загальна кількість годин: – 240 год.		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступень: <u>Бакалавр</u>	Лекції	
		40 год.	18 год.
		Практичні, семінарські	
		40 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		96 год.	206 год.
		Індивідуальні завдання:	
64 год.	64 год.		
		Вид контролю: Екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 80/160 (50%)

для заочної форми здобуття вищої освіти – 32/208 (15%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх фахівців сучасного мислення на засадах концепції сталого розвитку та системи спеціальних знань у сфері прийняття управлінського рішень, а також просування суспільства на шляху сталого розвитку та забезпечення безпечних умов існування людства в майбутньому.

Завдання навчальної дисципліни: знати: основні положення концепції сталого розвитку; основні принципи побудування безпечного існування людства з урахуванням економічних, соціальних та екологічних аспектів; основні відомості про світові сучасні тенденції в напрямку сталого розвитку людства. Вміти: проводити розрахунки індексних показників сталого розвитку; користуватися основним набором індикаторів сталого розвитку; орієнтуватись в сучасних методиках визначення техногенної, екологічної, економічної та соціальної безпеки людини.

Змістові модулі:

1. Сталий розвиток: становлення поняття, глобальні проблеми, документи світової спільноти.

2. Кількісне оцінювання сталості розвитку суспільства.

3. Сталий розвиток в технологічному вимірі.

4. Стале керування ресурсами.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – обов'язкова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом - 240 годин / 8 кредитів ECTS. Належить до числа новітніх навчальних курсів і передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення основних проблем взаємодії людини і навколишнього середовища з точки зору принципів і стратегій прогресивного розвитку суспільства з врахуванням потреб майбутніх поколінь.

Передумови для вивчення дисципліни вивчення дисципліни відбувається паралельно з такими дисциплінами, як: «Теорія держави і права»; «Теорія та методологія публічного управління та адміністрування».

Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	ФК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності. ФК12. Здатність застосовувати ефективні управлінські інструменти публічного управління та адміністрування в органах державної та регіональної влади, місцевого самоврядування з урахуванням тенденцій сталого розвитку держави та Приазов'я зокрема.
Результати навчання	РН13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

СТАЛІЙ РОЗВИТОК: СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ, ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОКУМЕНТИ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ

Тема 1. Передумови формування засад сталого розвитку.

Зміст, предмет та завдання курсу «Основи сталого розвитку суспільства». Визначення і сутність стратегії сталого розвитку. Завдання і головні принципи переходу до сталого розвитку. Історія формування концепції сталого розвитку.

Література:

1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.
2. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: навч. посібник. Кропивницький: 2019. 126 с.
3. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.
4. Дейлі Г. Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ. К.: Інтелсфера, 2018. 312 с. (Herman E. Daly. Beyond Growth. The Economics of Sustainable Development.- Boston: Beacon Press, 1996).
5. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально- методичний посібник. К.: ДП «Прінт сервіс», 2019. 109 с.

Тема 2. Національний шлях до сталого розвитку.

Національна парадигма сталого розвитку України. Основні завдання переходу України до сталого розвитку. Міжнародне співробітництво України з питань сталого розвитку.

Література:

1. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. К.: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 72 с.
2. Алимов О.М. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави. Київ: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 518 с.
3. Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во Простір-М, 2021. 384 с.
4. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» [Текст] / переклад з англійської: ВГО «Україна. Порядок денний на XXI століття». К.: Інтелсфера, 2020. 360 с.
5. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КІЛЬКІСНЕ ОЦІНЮВАННЯ СТАЛОСТІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Тема 3. Моніторинг переходу до сталого розвитку.

Моніторинг сталого розвитку суспільства. Індикатори стратегії сталого розвитку. Характеристика соціальних індикаторів сталого розвитку. Характеристика економічних індикаторів сталого розвитку. Характеристика екологічних індикаторів сталого розвитку.

Література:

1. Пиріков О. В. Індикатори та системи сталого розвитку: теорія та практика. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4026>

2. Молоканова В. М. Моніторинг практичної реалізації стратегії сталого розвитку в Україні. *Аспекти публічного правління*. 2021. Т. 6. № 11-12. С. 85-92.
3. Бурик З. М. Прогнозування показників сталого розвитку України. Демократичне врядування [Електронний ресурс]: електрон. наук. фах. вид. Львів, 2021. Вип. 20. URL:http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk20/index.html.
4. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
5. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.

Тема 4. Людський розвиток як головний чинник і показник суспільного прогресу.

Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. . Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток. Рівень життя і людський розвиток. Освіта і людський розвиток. Людський розвиток і гендер. Особливості формування концепції екологічної освіти. Принципи освіти для сталого розвитку. Впровадження Стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку.

Література.

1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.
2. Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во Простір-М, 2021. 384 с.
3. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.
4. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
5. Основи стійкого розвитку: навч. посібник / За ред. Л.Г. Мельника, Суми: Університетська книга, 2019. 654 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СТАЛИЙ РОЗВИТОК В ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

Тема 5. Особливості цілей сталого розвитку до 2030 року.

Системний підхід як методологічна база стратегій сталого розвитку. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Розуміння Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Характеристика Цілей сталого розвитку до 2030 року.

1. подолання бідності;
2. подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства;
3. забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;
4. забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
5. забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат;
6. забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
7. забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;
8. сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;

9. створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;
10. скорочення нерівності;
11. забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
12. забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
13. вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
14. збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;
15. захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
16. сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;
17. зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

Література:

1. Глобальні цілі сталого розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>.
2. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
3. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.
4. [Більше інформації про Глобальні цілі сталого розвитку.](https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/) URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/>.
5. Нормативно-правова база URL: <https://www.ecolabel.org.ua/korisna-informatsiya/normativno-pravova-baza>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СТАЛЕ КЕРУВАННЯ РЕСУРСАМИ

Тема 6. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку.

Роль громад у розвитку суспільства. Соціальна мобілізація. Складові елементи соціальної мобілізації. Механізм впровадження соціальної мобілізації.

Література.

1. Конституція України від 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 1997 р. № 280/97-ВР (поточна редакція від 01.01.2023, підстава № [2465-IX](#), [2834-IX](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
3. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 17 січня 2019 року N 2671-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T012625>.
4. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 09.07.2022 № [2392-IX](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text>
5. Про громадські об'єднання: Закон України від 22. 05. 2022 р. № [2265-IX](#) . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2107-20#n49>.

Тема 7. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку.

Ресурси забезпечення сталого розвитку України. Глобальний вимір сталого місцевого розвитку. Значення стратегічного планування на місцевому рівні. Організація розробки стратегій сталого місцевого розвитку.

Література:

1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.

2. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.

3. Більше інформації про Глобальні цілі сталого розвитку. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/>.

4. Нормативно-правова база URL: <https://www.ecolabel.org.ua/korisna-informatsiya/normativno-pravova-baza>.

5. Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого - економічний аспект. навчальний посібник. ЖДТУ, 2020. 200 с.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СТАЛИЙ РОЗВИТОК: СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ, ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОКУМЕНТИ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ												
Тема 1. Передумови формування засад сталого розвитку.	31	8	6	-	8	9	28	3	2	-	8	15
Тема 2. Національний шлях до сталого розвитку.	27	6	4	-	8	9	28	3	2	-	8	15
ІНДЗ 1	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	16	-
Разом за змістовим модулем 1	58	14	10	-	16	18	56	6	4	-	16	30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОЦІНЮВАННЯ СТАЛОСТІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА												
Тема 3. Моніторинг переходу до сталого розвитку	27	5	5	-	8	9	27	2	2		8	15
Тема 4. Людський розвиток як головний чинник і показник суспільного прогресу.	27	5	5	-	8	9	27	2	2		8	15
ІНДЗ 2				-	16						16	
Разом за змістовим модулем 2	54	10	10	-	16	18	54	4	4		16	30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СТАЛИЙ РОЗВИТОК В ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ												
Тема 5. Особливості цілей сталого розвитку до 2030 р.	46	8	10	-	16	12	44	4	4		16	20
ІНДЗ 3				-	16						16	
Разом за змістовим модулем 3	46	8	10	-	16	12	44	4	4		16	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СТАЛЕ КЕРУВАННЯ РЕСУРСАМИ												
Тема 6. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку.	26	4	5	-	8	9	28	2	1		8	17
Тема 7. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку	26	4	5	-	8	9	28	2	1		8	17
ІНДЗ 4	-	-	-	-	16						16	
Разом за змістовим модулем 4	52	8	10	-	16	18	56	4	2		16	34

Підготовка до екзамену	30					30	30					30
Разом ІНДЗ					64	64					64	64
Усього годин:	240	40	40			160	240	18	14			208

5. Перелік тем та зміст практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			денна форма	заочна форма	
1.	<p>Тема. Передумови формування засад сталого розвитку.</p> <p>1. Історія формування концепції про сталий розвиток.</p> <p>2. Складові сталого розвитку суспільства.</p> <p>3. Завдання і головні принципи сталого розвитку суспільства.</p> <p>Література:</p> <p>1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.</p> <p>2. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: навч. посібник. Кропивницький: 2019. 126 с.</p> <p>3. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.</p> <p>4. Дейлі Г. Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ. К.: Інтелсфера, 2018. 312 с. (Herman E. Daly. Beyond Growth. The Economics of Sustainable Development.- Boston: Beacon Press, 1996).</p> <p>5. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально- методичний посібник. К.: ДП «Прінт сервіс», 2019. 109 с.</p>	Виявлення передумов виникнення та становлення концепції сталого розвитку, визначення компонентів і складових сталого розвитку	6	2	РН13
2.	<p>Тема. Національний шлях до сталого розвитку.</p> <p>1. Особливості екологічної політики України в контексті сталого розвитку суспільства.</p> <p>2. Умови забезпечення сталого розвитку в Україні.</p> <p>3. Головні аспекти переходу до сталого розвитку українського суспільства.</p>	Визначити основні завдання переходу України до сталого розвитку, огляд основних документів світового співтовариства	4	2	РН13

	<p>4. Міжнародна діяльність України в галузі охорони навколишнього середовища та сталого розвитку</p> <p>Література:</p> <p>1) Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Б. С. Патона. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. К.: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 72 с.</p> <p>2) Алимов О.М. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави. Київ: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 518 с.</p> <p>3) Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во Простір-М, 2021. 384 с.</p> <p>4) Програма дій «Порядок денний на XXI століття» [Текст] / переклад з англійської: ВГО «Україна. Порядок денний на XXI століття». К.: Інтелсфера, 2020. 360 с.</p> <p>5) Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.</p>	й основних всесвітніх зустрічей зі сталого розвитку, проблем сталого розвитку України			
3.	<p>Тема. Моніторинг переходу до сталого розвитку.</p> <p>1. Завдання моніторингу процесу переходу до сталого розвитку.</p> <p>2. Сутність і види моніторингу сталого розвитку.</p> <p>3. Загальна методологія розрахунку індикаторів сталого розвитку.</p> <p>4. Характеристика екологічних індикаторів сталого розвитку.</p> <p>5. Основні економічні та соціальні індикатори та індикатори довкілля.</p> <p>Література:</p> <p>1) Пиріков О. В. Індикатори та системи сталого розвитку: теорія та практика. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4026</p> <p>2) Молоканова В. М. Моніторинг практичної реалізації стратегії сталого розвитку в Україні. <i>Аспекти публічного правління</i>. 2021. Т. 6. № 11-12. С. 85-92.</p> <p>3) Бурик З. М. Прогнозування показників сталого розвитку України. <i>Демократичне врядування</i> [Електронний ресурс]: електрон. наук. фах. вид. Львів, 2021. Вип. 20. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk20/index.html.</p>	Розглянути моніторинг сталого розвитку суспільства; визначити завдання моніторингу переходу до сталого розвитку; виокремити індикатори стратегії сталого розвитку. охарактеризувати соціальні, економічні та екологічні індикатори сталого розвитку.	5	2	PH13

	<p>5) Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.</p> <p>6. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.</p>				
4.	<p>Тема. Людський розвиток як головний чинник і показник суспільного прогресу.</p> <p>1. Поняття людського розвитку, методи його вимірювання. .</p> <p>2. Здоров'я, тривалість життя і людський розвиток.</p> <p>3. Рівень життя і людський розвиток.</p> <p>4. Освіта і людський розвиток.</p> <p>5. Людський розвиток і гендер.</p> <p>6. Особливості формування концепції екологічної освіти.</p> <p>7. Принципи освіти для сталого розвитку.</p> <p>8. Впровадження Стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку.</p> <p>Література.</p> <p>1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.</p> <p>2. Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во Простір-М, 2021. 384 с.</p> <p>3. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.</p> <p>4. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.</p> <p>5. Основи стійкого розвитку: навч. посібник / За ред. Л.Г. Мельника, Суми: Університетська книга, 2019. 654 с.</p>	Розглянути поняття людського розвитку, методи його вимірювання; визначити рівень життя і людський розвиток як інструменти сталого суспільного розвитку ; розглянути освіту як одну з основних невід'ємних прав, проголошених Загальною декларацією прав людини; виокремити основні гендерні проблеми та шляхи їх розв'язання.	5	2	PH13
5.	<p>Тема. Особливості цілей сталого розвитку до 2030 року.</p> <p>1. Системний підхід як методологічна база стратегій сталого розвитку.</p> <p>2. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.</p> <p>3. Розуміння Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року.</p>	Дослідити національні завдання Цілей сталого розвитку до 2030 року	10	4	PH13

	<p>4. Характеристика Цілей сталого розвитку на період до 2030 року.</p> <p>Література:</p> <p>1. Глобальні цілі сталого розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html.</p> <p>2. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text.</p> <p>3. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text.</p> <p>4. Більше інформації про Глобальні цілі сталого розвитку. URL: https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/.</p> <p>5. Нормативно-правова база URL: https://www.ecolabel.org.ua/korisna-informatsiya/normativno-pravova-baza</p>				
6.	<p>Тема. Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку.</p> <p>Роль громад у розвитку суспільства. Соціальна мобілізація. Складові елементи соціальної мобілізації. Механізм впровадження соціальної мобілізації.</p> <p>Література.</p> <p>1. Конституція України від 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.</p> <p>2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 1997 р. № 280/97-ВР (поточна редакція від 01.01.2023, підстава № 2465-IX, 2834-IX). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text.</p> <p>3. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 17 січня 2019 року N 2671-VIII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/T012625.</p> <p>4. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 09.07.2022 № 2392-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text</p> <p>5. Про громадські об'єднання: Закон України від 22. 05. 2022 р. № 2265-IX . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2107-20#n49.</p>	Розглянути складові елементи соціальної мобілізації; визначити актуальні проблеми питання посилення та розвитку громад; дослідити соціальну мобілізацію, як стародавній інструмент мобілізації людей з певною соціальною, політичною, релігійною та іншою метою; розглянути механізм впровадження соціальної мобілізації шляхом виділення	5	1	PH13

		основних етапів.			
7.	<p>Тема. Стратегічне планування сталого місцевого розвитку</p> <p>1. Економіка сталого місцевого розвитку.</p> <p>2. Основні закони та правила керування природними ресурсами.</p> <p>3. Особливості використання відновлюваних та невідновлюваних ресурсів на місцевому рівні</p> <p>4. Місцевий план сталого розвитку.</p> <p>Література</p> <p>1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБІПУ, 2019. 446 с.</p> <p>2. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.</p> <p>3. Більше інформації про Глобальні цілі сталого розвитку. URL: https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/.</p> <p>4. Нормативно-правова база URL: https://www.ecolabel.org.ua/korisna-informatsiya/normativno-pravova-baza.</p> <p>5. Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого - економічний аспект. навчальний посібник. ЖДТУ, 2017. 200 с.</p>	Оцінка сталого керування ресурсами на місцевому рівні	5	1	PH13
Разом:			40	14	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	20	46
2.	Підготовка до семінарських занять	46	68
3.	Виконання індивідуальних завдань (реферат)	64	64
4.	Підготовка до екзамену	30	30
Разом:		160	208

7. Індивідуальна робота

Індивідуальне завдання до модуля 1.

Підготувати реферат на одну з наступних тем:

1. Розкрийте функціональне призначення спеціалізованих установ ООН.
2. Охарактеризуйте результати Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992р.).
3. Яка роль відведена «Порядку денному на XXI століття»?
4. Розкрийте основні принципи Декларації Ріо.
5. Охарактеризуйте значення Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002р.).

Індивідуальне завдання до модуля 2.

Підготувати реферат на одну з наступних тем:

1. Цілі та завдання моніторингу переходу до сталого розвитку.
2. Сутність і види моніторингу переходу до сталого розвитку.
3. Характеристика екологічних індикаторів сталого розвитку.
4. Характеристика соціальних індикаторів сталого розвитку.
5. Характеристика економічних індикаторів сталого розвитку.

Індивідуальне завдання до модуля 3.

Підготувати реферат на одну з наступних тем:

1. Основні Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.
2. Розуміння Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року.
3. Характеристика однієї із Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Індивідуальне завдання до модуля 4.

Підготувати реферат на одну з наступних тем:

1. Призначення місцевого плану дій з охорони довкілля.
2. Мета і завдання місцевого плану дій з охорони довкілля.
3. Етапи розроблення місцевого плану дій з охорони довкілля.
4. Розробка місцевого плану дій з охорони довкілля.

Методика стратегічного планування сталого розвитку на місцевому рівні.

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання з дисципліни

Презентації

Підготувати презентацію на одну з наступних тем:

1. Передумови виникнення концепції і визначення поняття «сталий розвиток».
2. Історичні віхи й міжнародні угоди в сфері сталого розвитку.
3. Цілі сталого розвитку.
4. Проблеми соціального виміру сталого розвитку суспільства.
5. Проблеми економічного виміру сталого розвитку суспільства.
6. Соціально-екологічні виклики сталому розвитку суспільства.
7. Критичні проблеми у сфері взаємодії Людина-Природа.
8. Соціальні, екологічні та економічні аспекти сталого переходу в національному контексті.
9. Національні цілі сталого розвитку.
10. Національні проблеми сталого розвитку.
11. Сталий розвиток в Україні: проблеми та можливості.

Робота в малих групах

1. Робота в малих групах: обговорити Конференцію ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992р.)
2. Робота в малих групах: обговорити Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002р.)
3. Робота в малих групах: обговорити Саміт ООН з питань Цілей розвитку тисячоліття (2010р.)

Кейс-метод

Розрахунок індексу людського розвитку

8. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: контрольні роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.

Основними формами навчання є лекції, семінарські (практичні) заняття, самостійна робота здобувачів вищої освіти.

9. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення та семінарських занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи (есе, аналітичні записки).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену.

Питання до екзамену

1. Дайте визначення терміну “сталий розвиток” і проаналізуйте його зміст.
2. Охарактеризуйте термін “сталий розвиток” за інноваційною економічною теорією сталого розвитку.
3. Охарактеризуйте стратегічну мету та завдання стратегії сталого розвитку.
4. Назвіть головні принципи стратегії сталого розвитку.
5. Прокоментуйте принцип екологізації економіки в концепції сталого розвитку суспільства.
6. Прокоментуйте принцип еко-ресурсної ємності в концепції сталого розвитку суспільства.
7. Прокоментуйте принцип ентропійного ресурсопотоку в концепції сталого розвитку суспільства.
8. Прокоментуйте принцип сталого споживання і виробництва в концепції сталого розвитку суспільства.
9. Прокоментуйте принцип коеволюції в концепції сталого розвитку суспільства.
10. Прокоментуйте принцип самообмеження в концепції сталого розвитку суспільства.
11. Основні питання, що обговорювались на Міжнародній конференції з охорони довкілля в Берні (1913 р.).
12. Визначте головні положення доповіді Римського клубу «Межі зростання».
13. Основні принципи збалансованого (сталого) розвитку викладені у «Декларації з навколишнього середовища і розвитку», ухваленій на Конференції в Ріо (27 принципів).
14. Охарактеризуйте основні проблеми при переході суспільства до сталого розвитку.
15. Поясніть взаємозв'язок економічних, соціальних та екологічних проблем забезпечення сталого (збалансованого) розвитку.

16. Розкрийте екологічні пріоритети розвитку суспільства.
17. Поясніть, чому неефективні моделі споживання і виробництва є перешкодою сталому (збалансованому) розвитку.
18. Обґрунтуйте, чому подолання бідності є умовою переходу до сталого (збалансованого) розвитку.
19. Поясніть проблему вибору цілей подальшого розвитку людства в контексті досягнення сталого (збалансованого) розвитку.
20. Розкрийте територіальний аспект вирішення проблем сталого (збалансованого) розвитку.
21. Охарактеризуйте систему рівнів забезпечення сталого (збалансованого) розвитку: глобальний, регіональні, локальні.
22. Охарактеризуйте Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП).
23. Основні етапи виникнення та становлення концепції збалансованого розвитку.
24. Суть основних положень доповіді комісії Гру Гарлем Брундтланд «Наше спільне майбутнє».
25. Суть та основні рішення Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в 1992 році в Ріо-де-Жанейро.
26. Зміст Порядку денного на XXI століття. Поясніть суть концепції сталого (збалансованого) розвитку.
27. Визначте основні внутрішні ресурси забезпечення сталого розвитку України.
28. Доведіть, чому саме населення є одним із головних ресурсів забезпечення сталого розвитку України.
29. Обґрунтуйте, чому територія є важливим ресурсом забезпечення сталого розвитку України.
30. Проаналізуйте особливості природно-ресурсного потенціалу України як чинника забезпечення її сталого розвитку.
31. Проаналізуйте такі складові ПРП України з погляду їх ролі як чинників забезпечення сталого розвитку країни.
32. Визначте особливості географічного положення країни, які роблять його важливим ресурсом забезпечення сталого розвитку України.
33. Проаналізуйте соціально-економічний потенціал як ресурс забезпечення сталого розвитку України.
34. Проаналізуйте науково-технічний потенціал як ресурс забезпечення сталого розвитку України.
35. Обґрунтуйте, чому культурно-історичний потенціал є важливим ресурсом забезпечення сталого розвитку України.
36. Охарактеризуйте цілі та завдання моніторингу сталого розвитку.
37. Назвіть головні види моніторингу сталого розвитку.
38. Основні індикатори сталого розвитку.
39. Призначення економічних індикаторів сталого розвитку.
40. Охарактеризуйте показники оцінки соціального середовища.
41. Дайте визначення терміну “індикатор”. Назвіть головні вимоги до індикаторів сталого розвитку.
42. Назвіть категорії міжнародних індикаторів сталого розвитку з врахуванням їх цільової направленості. Наведіть приклади.
43. Основні показники групи соціальних індикаторів.
44. Основні показники групи економічних індикаторів.
45. Основні показники групи екологічних індикаторів.
46. Індекс розвитку людського потенціалу.
47. Охарактеризуйте Ціль 1 (подолання бідності) сталого розвитку України на період до 2030 року.

48. Охарактеризуйте Ціль 2 (подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства) сталого розвитку України на період до 2030 року.
49. Охарактеризуйте Ціль 3 (забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці) сталого розвитку України на період до 2030 року.
50. Охарактеризуйте Ціль 4 (забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх) сталого розвитку України на період до 2030 року.
51. Охарактеризуйте Ціль 5 (забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат) сталого розвитку України на період до 2030 року.
52. Охарактеризуйте Ціль 6 (забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією) сталого розвитку України на період до 2030 року.
53. Охарактеризуйте Ціль 7 (забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх) сталого розвитку України на період до 2030 року.
54. Охарактеризуйте Ціль 8 (сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх) сталого розвитку України на період до 2030 року.
55. Охарактеризуйте Ціль 9 (створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям) сталого розвитку України на період до 2030 року.
56. Охарактеризуйте Ціль 10 (скорочення нерівності) сталого розвитку України на період до 2030 року.
57. Охарактеризуйте Ціль 11 (забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів) сталого розвитку України на період до 2030 року.
58. Охарактеризуйте Ціль 12 (забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва) сталого розвитку України на період до 2030 року.
59. Охарактеризуйте Ціль 13 (вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками) сталого розвитку України на період до 2030 року.
60. Охарактеризуйте Ціль 14 (збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку) сталого розвитку України на період до 2030 року.
61. Охарактеризуйте Ціль 15 (захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття) сталого розвитку України на період до 2030 року.
62. Охарактеризуйте Ціль 16 (сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях) сталого розвитку України на період до 2030 року.
63. Охарактеризуйте Ціль 17 (зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку) сталого розвитку України на період до 2030 року.
64. Глобальний вимір сталого місцевого розвитку.
65. Суть Європейської хартії міст II (Маніфест нового урбанізму) (2008 р.)
66. Значення стратегічного сталого планування на місцевому рівні.
67. Місцевий порядок денний - 21: особливості визначення та реалізації.
68. Основні чинники, що сприяють успішності стратегії сталого місцевого розвитку.
69. Особливості організації розробки стратегій сталого місцевого розвитку.

Зразок екзаменаційного білету

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Форма навчання денна
Семестр 1
Навчальна дисципліна Основи сталого розвитку суспільства

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Дайте визначення терміну “сталий розвиток” і проаналізуйте його зміст
2. Основні показники групи соціальних індикаторів.
3. Місцевий порядок денний - 21: особливості визначення та реалізації

Затверджено на засіданні кафедри права та публічного адміністрування
Протокол № ____ від « ____ » _____ 202 року

Завідувач кафедри _____ Анна ЧЕЧЕЛЬ
Екзаменатор _____ Олена Бражко

Після атестаційний моніторинг проводиться у вигляді ректорської контрольної роботи, що передбачає виконання тестових завдань на навчальному порталі МДУ.

10. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі завдання.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язав більшість завдань.
3	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину завдань.
2	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та

	практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість завдань.
1	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно розв'язав окремі завдання.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
0	відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми
1	фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2	демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3	демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	належне оформлення та актуальність матеріалу	2
2	наявність ґрунтовних висновків	2
3	наявність списку літературних джерел	1
Усього		5

Критерії оцінювання підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
45-50	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання підсумкового контролю. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях.
35-44	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань підсумкового контролю.

25-34	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань підсумкового контролю.
15-24	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю
1-14	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання підсумкового контролю.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Змістовний модуль 1			
Тема 1.	23	0,77	4
Тема 2.	19	0,64	4
виконання ІНДЗ	16	0,53	5
Змістовний модуль 2			
Тема 3.	19	0,63	4
Тема 4.	19	0,63	4
виконання ІНДЗ	16	0,53	5
Змістовний модуль 3			
Тема 5.	30	1	6
виконання ІНДЗ	16	0,53	5
Змістовний модуль 4			
Тема 6.	18	0,6	4
Тема 7.	18	0,6	4
Виконання ІНДЗ	16	0,53	5
Підготовка і складання заліку/екзамену	30	1	50
Підсумок	240	8	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet.

13. Рекомендовані джерела інформації

Обов'язкова література

1. Бражко О.В. Умови та чинники діяльності національної служби посередництва і примирення у вирішенні трудових конфліктів. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. Вип.20, 2020.С. 58-66. (видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща))

2. Бражко О.В. Місцеве самоврядування та реформи децентралізації у контексті забезпечення сталого розвитку в умовах війни. V Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях» 26 жовтня 2023. м. Київ (Україна). <https://peers.international/uk/pasd>

3. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: ВЦ НУБПУ, 2019. 446 с.

4. Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України: теорія та практика: монографія. Львів: Вид-во Простір-М, 2021. 384 с.

5. Дейлі Г. Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ. К.: Інтелсфера, 2018. 312 с. (Herman E. Daly.Beyond Growth. The Economics of Sustainable Development.- Boston: Beacon Press, 1996).

6. Добровольський В.В., Безсонов Є.М. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.

7. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.

8. Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого - економічний аспект. навчальний посібник. ЖДТУ, 2020. 200 с.

9. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: навч. посібник. Кропивницький: 2019. 126 с.

10. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник. К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с.

11. Лелеченко А.П. Вплив публічного управління на соціальний складник регіональної політики сталого розвитку. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2020. № 6. С. 58-62.

12. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. К.: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 72 с.

13. Основи стійкого розвитку: навч. посібник / За ред. Л.Г. Мельника, Суми: Університетська книга, 2019. 654 с.

14. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» [Текст] / переклад з англійської: ВГО «Україна. Порядок денний на XXI століття». К.: Інтелсфера, 2020. 360 с.

Додаткова література

1. Алимов О.М. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави. Київ: ДУ «Ін-т економіки і природокористування та сталого розвитку НАН України», 2019. 518 с.

2. Бартош С. В., Іващенко О. Б., Короленко М. В. Досягнення цілей сталого розвитку: світові тенденції бюджетної децентралізації. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 1 (90). С. 101-119.

3. Бражко О.В. Татарчук Є.О. Інноваційні методи удосконалення системи надання соціальних послуг для сталого розвитку громад. V Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях» 26 жовтня 2023. м. Київ (Україна). <https://peers.international/uk/pasd>.

4. Куйбіда В. С., Бурик З. М. Сталый розвиток України: цілі та механізми реалізації. Київ: Вид-во НАДУ, 2019. 374 с.

5. Марова С.Ф., Солоха Д.В., Погребняк Л.О., Белякова О.В., Морева В.В., Турбіна О.І. Інституціональні основи ефективного реформування системи природокористування в умовах реалізації концепції сталого розвитку в Україні. Монографія. ТОВ «ППНС», 2019. 304 с.

6. Молоканова В. М. Моніторинг практичної реалізації стратегії сталого розвитку в Україні. *Аспекти публічного правління*. 2021. Т. 6. № 11-12. С. 85-92.

7. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.

8. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 1996 р. № 236/96-ВР, (поточна редакція від 16.10.2020, підстава - [124-IX](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр#Text>.

9. Про стандартизацію: Закон України від 2014 р. № 1315-VII, (поточна редакція від 09.06.2022, підстава - [2254-IX](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>.

10. Про публічні закупівлі: Закон України від 2016 р. № 922-VIII, (поточна редакція від 01.01.2023, підстава - [850-IX](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19?find=1&text=акредит#Text>.

11. [Більше інформації про Глобальні цілі сталого розвитку](https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/). URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/>.

12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція): Закон України від 27.05.2005, № [995 і72](#). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text.

13. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель (“дорожню карту”): КМУ, розпорядження від 24 лютого 2016 р. № 175-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-p#Text>.

14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони: Документ 984_011, поточна редакція від 25.10.2022, № [845_001-22](#). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

15. Нормативно-правова база URL: <https://www.ecolabel.org.ua/korisna-informatsiya/normativno-pravova-baza>.

Інтернет-ресурси:

1. The European Commission recommends to Council confirming Ukraine, Moldova and Georgia's perspective to become members of the EU and provides its opinion on granting them candidate status. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3790

2. Аналіз виконання місцевих бюджетів за I квартал 2023 року: децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16638>

3. Бурик З. М. Прогнозування показників сталого розвитку України. Демократичне врядування: електрон. наук. фах. вид. Львів, 2017. Вип. 20. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk20/index.html.

4. Индикаторы и индексы устойчивого развития / Институт проблем устойчивого развития. URL: http://www.cosd.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=15

5. Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» 15 вересня 2017 р. URL: https://issuu.com/mineconomdev/docs/sdgs_nationalreportua_web

6. Пиріков О. В. Индикаторы та системи сталого розвитку: теорія та практика. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4026>

7. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень: Закон України від 09.07.2022 № 2390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2390-20#Text>

8. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: проєкт Закону України URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>

9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

10. Резолюція 70/1, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» від 25 вересня 2015 року. URL: <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030-UA.pdf>

11. Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/doneczka-strategiya-rozvytku-doneczkoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>

14. Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

○ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

○ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

○ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

○ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів

МДУ.

Більш детально тут

Анкетування з академічної доброчесності:
<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtV1-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку результатів навчання, отриманих у неформальній та / або інформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

<https://www.prostir.ua/> - Громадський простір